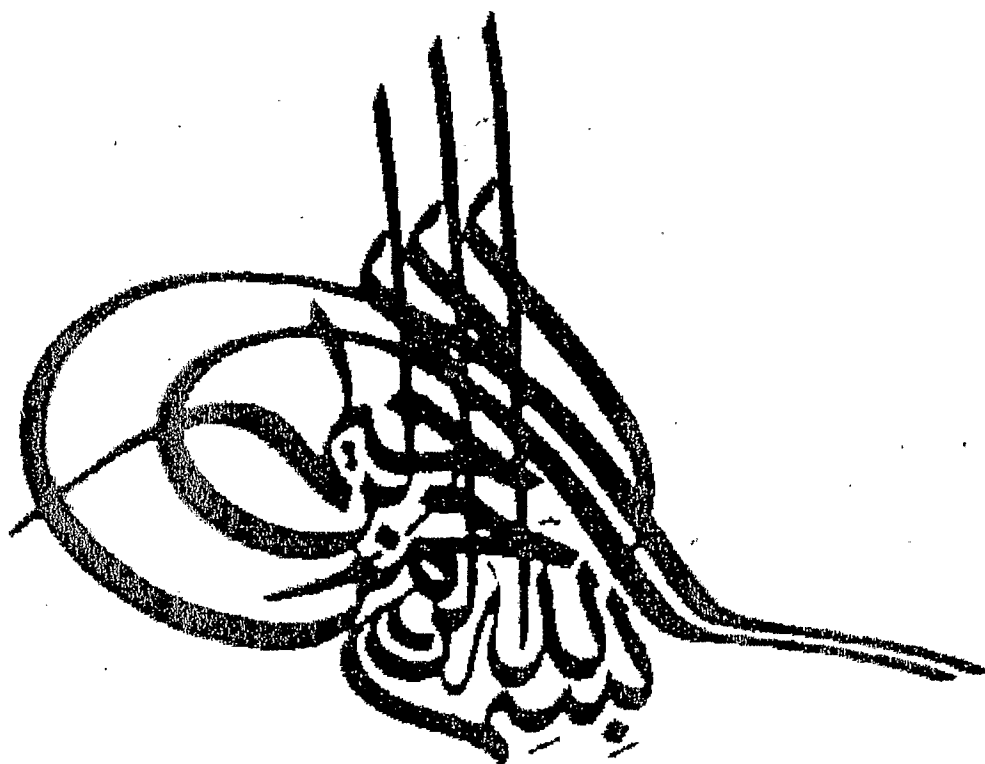
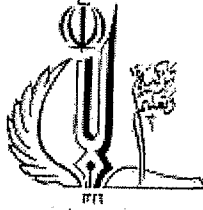

31-51-74
6/21/1/1/74

1-8989

دانشگاه تبریز

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی

گروه علوم اجتماعی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته پژوهشگری علوم اجتماعی

عنوان:

سنجش رابطه هویت اجتماعی زنان با احساس امنیت آنها در سطح
شهر تبریز

استاد راهنما:

دکتر ایوب امیرکواسمی

استاد مشاور:

دکتر فردین قریشی

پژوهشگر:

اکرم حبی

تابستان ۱۳۸۷

۱۰۵۹۵۹

کتابخانه گروه علوم اجتماعی
دانشگاه تبریز

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۵

تقدیم به:

همسر م بهمن محمد بخش

که مشوقم بوده و خواهد بود

۱۳۸۷ / ۱۰ / ۱ - ۰

تقدیر و تشکر

این فرصت را مغتنم شمرده و لازم می دانم که مراتب تشکر و قدردانی خویش را از همه عزیزان و سرورانی که در نوشتن این پایان نامه به بنده کمک رسانیدند، یادآور شوم.

از جناب آقای دکتر ایوب امیرکواسمی که استاد راهنمایی این تحقیق را برعهده داشتند و نیز استاد مشاور ارجمندم جناب آقای دکتر فردین قریشی که همواره موجب دلگرمی بنده بودند کمال تشکر را دارم.

همچنین از آقای دکتر محمد باقر عزیززاده اقدام که زحمت داوری این پایان نامه را برعهده گرفتند نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

از استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر علی بنده حق و از آقای حامد عطایی که بدون هیچ مضایقه ای یاریگر من در قسمتهایی از تحقیق بودند، کمال سپاس را دارم.

همینطور از تمام دوستان ارجمندی که به نحوی مرا در این کار یاری کردند، مخصوصاً خانم ها طیبه نادرآبادی، سمیه امامی، نفیسه جابریان، نوریه انصارین، منیره ترابی، زهره رسولی، رقیه سبحانی و مریم نعمت پور تشکر کرده و آرزوی موفقیت برای آنها دارم.

همچنین از مسئولین محترم کتابخانه و سایت کامپیوتری دانشکده علوم انسانی خانم ها کیهان، عباسزاده مهدیزاده، نعمت پور و آقای عبدالله پور که به نحوی در انجام این کار سهیم بوده اند تشکر و قدر دانی می کنم.

در نهایت از پدر و مادر مهربانم و خواهر و برادران عزیزم که همواره مرا مورد تشویق و راهنمایی خود قرار داده اند کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

اکرم حبیبی

تابستان ۱۳۸۷

نام خانوادگی : حبی		نام: اکرم	
عنوان پایان نامه: بررسی رابطه هویت اجتماعی زنان با احساس امنیت آنها در سطح شهر تبریز			
استاد راهنما: دکتر ایوب امیر کواسمی			
استاد مشاور: دکتر فردین قریشی			
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: علوم اجتماعی	گرایش: پژوهشگری	دانشگاه: تبریز
دانشکده: علوم انسانی و اجتماعی	تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۷/۷/۲۳	تعداد صفحه: ۱۰۷	
کلید واژه ها: امنیت اجتماعی، زنان، هویت سنتی، مدرن و پست مدرن، دولت، پوزیتیویستی، پست پوزیتیویستی			
چکیده:			
<p>نیاز به امنیت یکی از نیازهای اساسی بشر به شمار می رود بگونه ای که رفع سایر نیازهای مهم آدمی حتی نیازهای زیستی او نیز به نوعی تابع میزان احساس امنیت است. در مباحث مربوط به امنیت آنگاه که دفاع از یک جامعه و ملت مطرح می شود، امنیت ملی مورد نظر است که محدود به مرزهای ملی است و زمانی که بحث از امنیت گروه ها به میان می آید، امنیت اجتماعی مورد توجه است که محدود به مرزهای آن گروه است. همچنین وقتی فرد مرکز توجه است امنیت فردی و زمانی که تمامی انسانهای روی زمین مطرح باشند امنیت جهانی یا امنیت بین المللی نامیده می شود. در این میان امنیت اجتماعی از یک طرف برای برقراری امنیت شهروندان در دستور کار دولت ها قرار دارد. از طرفی دیگر همچنین از طریق خود افراد و گروه های فعال جامعه نیز تامین می شود؛ یعنی نه تنها دولت بلکه افراد جامعه نیز می توانند امنیت اجتماعی را فراهم کنند.</p> <p>در این تحقیق دو رهیافت نظری پوزیتیویستی و پست پوزیتیویستی مطرح شده است که هر دو رهیافت در رابطه با امنیت اجتماعی به تئوری پردازی پرداخته اند. بطوریکه در رهیافت پوزیتیویستی تامین امنیت اجتماعی بر عهده دولت می باشد و این در صورتی است که رهیافت پست پوزیتیویستی اعتقاد دارد که امنیت اجتماعی بوسیله خود افراد، گروه ها و بخصوص هویتی که بوسیله آن گروه ها شکل می گیرد، قابل تامین می باشد. در این تحقیق به آزمون رهیافت پست پوزیتیویستی پرداخته شده است. در پژوهش حاضر با استفاده از تئوری موجود که تأکید عمده اش بر روی هویت، خصوصاً هویتی که بوسیله گروه ها شکل می گیرد، هویت های مختلفی (سنتی، مدرن و پست مدرن) را که در اجتماع زنان وجود دارد بدست آورده و تأثیر آن هویتها بر احساس امنیت زنان سنجیده شده است. نمونه آماری این تحقیق ۳۸۴ نفر از زنان ۴۵-۱۸ ساله شهر تبریز بوده و ابزار تحقیق نیز پرسشنامه می باشد.</p> <p>نتایج حاصل از تحقیق نشانگر آن است که بین هویت اجتماعی زنان و احساس امنیت آنان رابطه معنی دار وجود دارد. بطوریکه بین هویت سنتی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی دار مستقیمی برقرار می باشد، یعنی زنان دارای هویت سنتی بیشتر، احساس امنیت بیشتری می کنند. همچنین بین هویت مدرن و احساس امنیت اجتماعی رابطه معکوسی وجود دارد؛ یعنی هر چه قدر زنان هویت مدرن تری داشته باشند، احساس امنیت کمتری خواهند داشت و در نهایت بین هویت پست مدرن و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی داری دیده نمی شود.</p>			

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱
فصل اول: کلیات تحقیق	
۱-۱- بیان مسئله	۲
۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق	۳
۱-۳- هدف تحقیق	۵
۱-۳-۱- هدف کلی	۵
۱-۳-۲- اهداف جزئی	۵
۱-۴- سازمان‌بندی تحقیق	۶
فصل دوم: چارچوب نظری و پیشینه تحقیق	
۲-۱- مفهوم امنیت	۹
۲-۲- مفهوم امنیت اجتماعی	۱۱
۲-۳- رهیافت رئالیستی و پوزیتیویستی به امنیت اجتماعی	۱۳
۲-۴- رهیافت هویت محور و پست پوزیتیویستی به امنیت اجتماعی	۱۶
۲-۴-۱- مولار و اشکال امنیت	۱۹
۲-۴-۲- ویور و امنیت اجتماعی	۲۰
۲-۴-۳- بوزان و امنیت اجتماعی	۲۱
۲-۵- نظریه هویت اجتماعی	۲۴
۲-۵-۱- مفهوم‌شناسی هویت	۲۴
۲-۵-۲- ریچارد جنکینز و هویت اجتماعی	۲۵
۲-۵-۳- هنری تاجفل و نظریه مقوله‌بندی	۲۸
۲-۶- هویت اجتماعی زنان	۳۰
۲-۷- سنت و هویت زنان	۳۲

۳۳	۲-۸- مدرنیسم و هویت زنان
۳۹	۲-۹- پست مدرنیسم و هویت زنان
۴۵	۲-۱۰- جمع‌بندی چارچوب تئوریک
۴۷	۲-۱۱- پیشینه تحقیق
۵۱	۲-۱۲- جمع‌بندی پیشینه تجربی
۵۳	۲-۱۳- مدل تحلیلی تحقیق
۵۴	۲-۱۴- پشتوانه فرضیه‌ها
۵۴	۲-۱۵- فرضیه‌های تحقیق
۵۴	۲-۱۵-۱- سؤال تحقیق
۵۴	۲-۱۵-۲- فرضیه‌های اصلی تحقیق
۵۴	۲-۱۵-۳- فرضیه‌های فرعی تحقیق

فصل سوم: روش‌شناسی

۵۶	۳-۱- تعریف مفاهیم و متغیرها
۵۶	۳-۱-۱- هویت
۵۶	۳-۱-۲- هویت زنان سنتی و شاخص‌های عملیاتی آنها
۵۷	۳-۱-۳- هویت زنان مدرن و شاخص‌های عملیاتی آنها
۵۸	۳-۱-۴- هویت زنان پست مدرن و شاخص‌های آنها
۵۹	۳-۱-۵- احساس امنیت اجتماعی و شاخص‌های عملیاتی آنها
۶۰	۳-۲- معرفی وسیله اندازه‌گیری
۶۰	۳-۳- تعیین اعتبار ابزار پژوهش و روایی تحقیق
۶۰	۳-۳-۱- تعیین اعتبار (validity) ابزار اندازه‌گیری
۶۰	۳-۳-۱-۱- اعتبار صوری تحقیق
۶۱	۳-۳-۱-۲- اعتبار مبتنی بر تحلیل عاملی
۶۲	۳-۳-۱-۲-۱- تحلیل عاملی متغیر هویت سنتی زنان
۶۵	۳-۳-۱-۲-۲- تحلیل عاملی متغیر هویت مدرن زنان

- ۳-۲-۱-۲-۳- تحلیل عاملی متغیر هویت پست مدرن زنان ۶۷
- ۳-۲-۱-۲-۴- تحلیل عاملی متغیر وابسته تحقیق ۶۸
- ۳-۴- روایی تحقیق ۷۰
- ۳-۵- پیش‌آزمون وسیله اندازه‌گیری ۷۵
- ۳-۶- جامعه آماری ۷۵
- ۳-۷- نمونه آماری ۷۵
- ۳-۸- واحد آماری ۷۵
- ۳-۹- شیوه تعیین حجم نمونه ۷۶
- ۳-۱۰- روش تحقیق ۷۶
- ۳-۱۱- کدگذاری و استخراج داده‌ها ۷۷
- ۳-۱۲- روش‌های اندازه‌گیری مورد استفاده ۷۷
- ۳-۱۳- متغیرهای تحقیق ۷۷
- ۳-۱۳-۱- متغیر وابسته ۷۷
- ۳-۱۳-۲- متغیر مستقل ۷۷
- ۳-۱۳-۳- متغیرهای تعدیل‌گر ۷۷

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- ۴-۱- نتایج تحلیل توصیفی متغیرهای زمینه‌ای ۷۹
- ۴-۱-۱- میزان تحصیلات آزمودنی‌ها ۷۹
- ۴-۱-۲- وضعیت تأهل آزمودنی‌ها ۸۰
- ۴-۱-۳- وضع فعالیت آزمودنی‌ها ۸۰
- ۴-۱-۴- سن آزمودنی‌ها ۸۰
- ۴-۱-۵- منطقه زندگی آزمودنی‌ها ۸۱
- ۴-۲- نتایج تحلیل توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته ۸۲
- ۴-۲-۱- آماره‌های مربوط به هویت سنتی زنان ۸۲
- ۴-۲-۲- آماره‌های مربوط به هویت مدرن زنان ۸۳
- ۴-۲-۳- آماره‌های مربوط به هویت پست مدرن زنان ۸۴

۸۵ ۴-۲-۴- آماره‌های مربوط به احساس امنیت اجتماعی زنان
۸۶ ۴-۳- نتایج تحلیل استنباطی دو متغیره
۸۶ ۴-۳-۱- سن آزمودنی‌ها و احساس امنیت اجتماعی زنان
۸۶ ۴-۳-۲- هویت سنتی و احساس امنیت اجتماعی زنان
۸۷ ۴-۳-۳- هویت مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان
۸۸ ۴-۳-۴- هویت پست مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان
۸۹ ۴-۳-۵- وضع تأهل و احساس امنیت اجتماعی
۹۰ ۴-۳-۶- وضع اشتغال و احساس امنیت اجتماعی زنان
۹۱ ۴-۳-۷- وضع تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی زنان
۹۳ ۴-۳-۸- منطقه و احساس امنیت اجتماعی زنان
۹۴ ۴-۴- نتایج آماری آزمون فرضیه‌ها

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۹۶ ۵-۱- نتایج تجربی تحقیق
۹۶ ۵-۱-۱- نتایج یک متغیره
۹۶ ۵-۱-۲- تحلیل‌های دو متغیره
۹۸ ۵-۲- نتایج نظری تحقیق
۹۹ ۵-۳- پیشنهادها
۹۹ ۵-۳-۱- پیشنهادهای کاربردی
۱۰۰ ۵-۳-۲- پیشنهادهای پژوهشی
۱۰۲ منابع

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۳- نتایج و اجزاء تحلیل عاملی گویه های مربوط به هویت سنتی زنان.....	۶۴
جدول ۲-۳- نتایج و اجزاء تحلیل عاملی گویه های مربوط به هویت مدرن زنان	۶۶
جدول ۳-۳- نتایج و اجزاء تحلیل عاملی گویه های مربوط به هویت پست مدرن.....	۶۸
جدول ۴-۳- نتایج و اجزاء تحلیل عاملی گویه های مربوط به احساس امنیت اجتماعی زنان	۷۰
جدول ۵-۳- نتایج و اجزاء روایی گویه های مربوط به هویت سنتی زنان.....	۷۱
جدول ۶-۳- نتایج و اجزاء روایی گویه های مربوط به هویت مدرن زنان	۷۲
جدول ۷-۳- نتایج و اجزاء روایی گویه های مربوط به هویت پست مدرن زنان.....	۷۳
جدول ۸-۳- نتایج و اجزاء روایی گویه های مربوط به احساس امنیت اجتماعی زنان.....	۷۴
جدول ۹-۳- جامعه آماری زنان ۴۵-۱۸ ساله مناطق ۸ گانه شهرستان تبریز و نمونه اختصاص یافته به آنها.....	۷۶
جدول ۱-۴- توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب میزان تحصیلات آزمودنی ها.....	۷۹
جدول ۲-۴- توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب وضعیت تأهل آزمودنی ها.....	۸۰
جدول ۳-۴- توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب وضع اشتغال آزمودنی ها.....	۸۰
جدول ۴-۴- آماره های مربوط به سن آزمودنی ها.....	۸۱
جدول ۵-۴- توزیع فراوانی نمونه آماری بر حسب منطقه زندگی آزمودنی ها.....	۸۱
جدول ۶-۴- آماره های مربوط به هویت سنتی زنان.....	۸۲
جدول ۷-۴- توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس میزان هویت سنتی.....	۸۲
جدول ۸-۴- آماره های توصیفی مربوط به هویت مدرن زنان.....	۸۳
جدول ۹-۴- توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس میزان هویت مدرن.....	۸۳
جدول ۱۰-۴- آماره های توصیفی مربوط به هویت پست مدرن زنان.....	۸۴
جدول ۱۱-۴- توزیع فراوانی آزمودنی ها بر اساس میزان هویت پست مدرن زنان	۸۴

- جدول ۱۲-۴-آماره های توصیفی مربوط به احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۵
- جدول ۱۳-۴-توزیع فراوانی آزمودنی ها براساس میزان احساس امنیت اجتماعی..... ۸۵
- جدول ۱۴-۴-آزمون ضریب همبستگی بین سن آزمودنی ها و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۶
- جدول ۱۵-۴-آزمون ضریب همبستگی بین هویت سنتی و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۷
- جدول ۱۶-۴- آماره های توصیفی مربوط به متغیر هویت سنتی و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۷
- جدول ۱۷-۴-آزمون ضریب همبستگی بین هویت مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۸
- جدول ۱۸-۴- آماره های توصیفی مربوط به متغیر هویت مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۸
- جدول ۱۹-۴-آزمون ضریب همبستگی بین هویت پست مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان..... ۸۹
- جدول ۲۰-۴- آماره های توصیفی مربوط به متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک وضعیت
تأهل..... ۸۹
- جدول ۲۱-۴-آزمون t -test و یکنواختی واریانس ها برای میزان احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک
وضعیت تأهل..... ۸۹
- جدول ۲۲-۴- آماره های توصیفی مربوط به متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک وضع
اشتغال..... ۹۰
- جدول ۲۳-۴-آزمون t -test و یکنواختی واریانس ها برای میزان احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک
وضع اشتغال..... ۹۱
- جدول ۲۴-۴- توزیع فراوانی مربوط به متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک وضع اشتغال..... ۹۱
- جدول ۲۵-۴-آزمون آنالیز واریانس یکطرفه احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک وضع تحصیلی..... ۹۲
- جدول ۲۶-۴-آزمون LSD احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک وضع تحصیلی..... ۹۳
- جدول ۲۷-۴-آزمون آنالیز واریانس یکطرفه احساس امنیت اجتماعی زنان به تفکیک مناطق..... ۹۳
- جدول ۲۸-۴- نتایج آماری آزمون فرضیه ها..... ۹۴

فهرست نمودارها

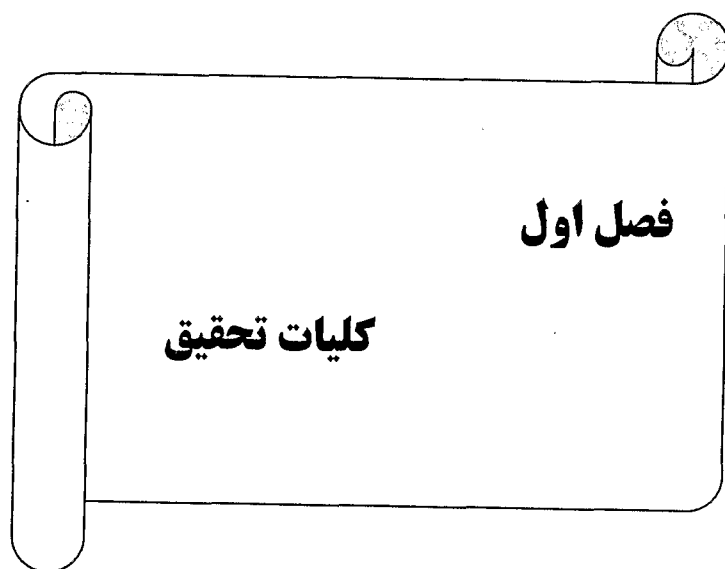
صفحه	عنوان
۶۳.....	نمودار ۱-۳- نمودار سنگریزه کتل مربوط به تحلیل عاملی متغیر هویت سنتی زنان.....
۶۵.....	نمودار ۲-۳- نمودار سنگریزه کتل مربوط به تحلیل عاملی متغیر هویت مدرن زنان.....
۶۷.....	نمودار ۳-۳- نمودار سنگریزه کتل مربوط به تحلیل عاملی متغیر هویت پست مدرن زنان.....
۶۹.....	نمودار ۴-۳- نمودار سنگریزه کتل مربوط به تحلیل عاملی متغیر احساس امنیت اجتماعی زنان.....

برای پیشرفت و توسعه یک جامعه و همچنین شکوفایی استعدادها، یکی از نیازهای اساسی، امنیت و تأمین آرامش در جامعه می باشد بطوریکه توسعه اجتماعی و خلاقیت بدون وجود امنیت امکانپذیر نخواهد بود. امنیت زمانی به وجود خواهد آمد که انسانها بتوانند از ارزشها و حقوق انسانی خویش دفاع کنند. در مباحث مربوط به امنیت آنگاه که دفاع از یک جامعه و ملت مطرح می شود، امنیت ملی موردنظر است که محدود به مرزهای ملی می باشد و زمانی که بحث از امنیت گروهها به میان می آید، امنیت اجتماعی مورد توجه است که محدود به مرزهای آن گروه می شود. همچنین وقتی فرد مرکز توجه قرار گیرد امنیت فردی و زمانی که تمامی انسانهای روی زمین مطرح باشند امنیت جهانی یا امنیت بین المللی مورد نظر خواهد بود.

در خصوص مطالعات امنیتی بایستی گفت که امنیت، بیشتر در حوزه اصلی و بنیادی امنیت ملی مورد شرح و تفسیر قرار گرفته و با مفاهیمی چون قدرت، حاکمیت، مشروعیت، منافع و تهدیدات درهم آمیخته است. بطوریکه در این راستا طرح و بستر شکل گیری مفهوم امنیت اجتماعی نیز در حوزه ادبیات امنیت ملی سامان یافته است. البته مفهوم امنیت اجتماعی جدید و تاحدی مبهم است و گاهی با مفاهیم دیگر امنیت مانند امنیت ملی مخلدوش می شود.

امنیت اجتماعی به عنوان چهره بارز امنیت داخلی برای انتظام بخشی و برقراری امنیت شهروندان در دستور کار دولت ها قرار دارد. امنیت اجتماعی همچنین از طریق خود افراد و گروه های فعال جامعه نیز تأمین می شود. یعنی نه تنها دولت بلکه افراد جامعه نیز می توانند امنیت اجتماعی را فراهم کنند. از این رو در واقع در ارتباط با موضوع این پژوهش تأمین امنیت اجتماعی زنان می تواند هم از طریق دولت و هم از طریق خود زنان حاضر در جامعه تأمین شود.

این تحقیق بنا به دلایل ذکر شده در فصلهای بعدی، در پی بررسی تأمین امنیت اجتماعی زنان از طریق خود آنها می باشد. این کار از طریق بررسی هویت های مختلفی که در اجتماع زنان (مانند دیگر جوامع و گروهها که دارای تنوع هویتی است) وجود دارد، انجام خواهد گرفت و رابطه این هویت ها اعم از سنتی، مدرن و پست مدرن با احساس امنیت اجتماعی زنان سنجیده خواهد شد.

۱-۱- بیان مسأله

امنیت از جمله مفاهیمی است که به دلیل ماهیت پیچیده‌اش به سختی می‌توان آن را تعریف کرد. اما تعاریفی که از این مفهوم شده از حالات و موقعیت‌های ذهنی (احساس امنیت) تا موقعیت‌های عینی در نوسان است. به طور کلی امنیت دارای دو سطح عینی و ذهنی است (امیری، ۱۳۸۴: ۳۱۶). بطوریکه در مفهوم عینی آن فقدان تهدید علیه ارزشها مطرح است و در مفهوم ذهنی آن فقدان احساس ترس از اینکه چنین ارزشهایی مورد حمله قرار خواهد گرفت (بوزان، ۱۳۷۸: ۳۲). امنیت اجتماعی نیز در این میان «توانایی پاسداری از تعلقات و پیوندهای مشترک میان اعضای واحدهای اجتماعی است» و زمانی امنیت اجتماعی مطرح می‌شود که هویت یک گروه اجتماعی به مخاطره بیفتد (نویدنیا، ۱۳۸۴: ۶۳). آنچه باعث می‌شود گروه اجتماعی سامان گیرد، احساس وابستگی و تعلق است که میان اعضای گروه وجود دارد و به آنها کلیت می‌بخشد. هر عامل و پدیده‌ای که باعث اختلال در احساس تعلق و پیوستگی اعضای گروه گردد، در واقع هویت گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی قلمداد می‌گردد. بدین جهت است که بوزان^۱ مفهوم ارگانیک امنیت اجتماعی را هویت دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف با امنیت هویت تلقی می‌نماید و همچنین ویور^۲ نیز خاطر نشان می‌کند آنچه که جامعه در گروه‌های اجتماعی به دنبال آن است، امنیت هویت است (همان منبع، ۶۵-۶۲).

از طرفی دیگر منابع تحقق امنیت اجتماعی را می‌توان در سه حوزه مختلف جستجو کرد که عبارتند از: دولت، نظم اجتماعی و هویت‌خواهی گروهی. به عبارت دیگر ایجاد امنیت اجتماعی در گرو اقدام این سه حوزه می‌باشد که حوزه دولت معمولاً با قانون، دادگاه، پلیس و غیره برای تحقق امنیت اجتماعی تلاش می‌کند، حوزه نظم اجتماعی با درونی کردن ارزشهای انسانی از طریق خانواده، آموزش و پرورش و رسانه‌ها و حوزه هویت‌خواهی بوسیله فعالیت‌های گروهی افراد در دفاع از ارزشها و اعتقادات خود است که در تحقق این امر می‌کوشد.

1- Barry Buzan

2- waever

با وجود آنکه این سه حوزه را جزو منابع تحقق امنیت اجتماعی دانستیم، اما گاهی خود این حوزه‌ها نیز مانع تحقق امنیت اجتماعی می‌شوند. مثلاً خانواده، آموزش و پرورش و... ارزشها و هنجارهای اجتماعی خاصی را به نسل جوان‌تر منتقل می‌کنند که این امر باعث ایجاد نظم، همبستگی و امنیت اجتماعی می‌شود، اما همین ارزشها و هنجارهای اجتماعی همینطور می‌تواند فرهنگ پدرسالارانه‌ای را نیز باز تولید نماید که خود آشکارا مانع تحقق امنیت اجتماعی زنان می‌گردد. در واقع منابع تحقق امنیت اجتماعی، گاه خود موانع ساختاری و فرهنگی (تبعیض) تحقق آن است (افشار، ۱۳۸۵: ۶).

حال سئوالاتی که در این پژوهش مطرح می‌شود عبارت است از:

۱- ارزشهای اجتماعی کسب شده توسط زنان چه تأثیری می‌تواند بر احساس امنیت آنها داشته

باشد؟

۲- آیا امنیت اجتماعی زنان در میان هویت‌های مختلف، متفاوت می‌باشد؟

۲-۱- اهمیت مسأله و ضرورت تحقیق

برای نشان دادن اهمیت موضوع اشاراتی اجمالی به ابعاد مختلف ناامنی زنان سودمند است و ضرورت پژوهش در این عرصه را برای یافتن عوامل مؤثر در این زمینه نشان می‌دهد؛ در این خصوص باید گفت امنیت زنان به عنوان یک گروه مؤثر در جامعه می‌تواند به شکل مستقیم یا غیر مستقیم آسیب ببیند. خشونت فیزیکی در مورد زنان، بویژه به شکل تجاوز جنسی، یکی از اشکال آشکار ضربه مستقیم به امنیت آنهاست. سوزان براون میلر^۱ در اثر خود^۲ با بیان آسیب‌پذیری زنان، استدلال کرده است که تجاوز جنسی حربه اساسی مردان برای زورگویی به زنان و معیارهای قدرت و برتری مردان است که به عنوان فرآیندی آگاهانه برای ارباب و تهدید زنان به کار می‌رود. یکی دیگر از انواع رایج خشونت در مورد زنان، ضرب و جرح آنها به دست همسرانشان است (تری تریف و دیگران، ۱۳۸۳؛ ۷۱-۱۷۰).

1-Susan Brown miller

2- Against our will

خشونت علیه زنان در خانه گاهی بسیار جزئی تصور می‌شود؛ اما شواهد و مدارک از پناهگاه‌های زنان مضروب شده خلاف آن را نشان می‌دهد. در یک بررسی گزارش شده است که بعضی زنان به نحو دلخراشی مجروح گردیده‌اند. آنها از شکستگی استخوانها، زخمهای چاقو و جراحات شدید رنج می‌برند (گیدنز، ۱۳۷۴: ۲۱۸).

ناومی وولف^۱ معتقد است عوامل متعددی در ایجاد ناامنی زنان دخیل است. یکی از مهمترین عوامل بوجودآورنده خشونت و ناامنی برای زنان، فرهنگ مردسالاری و جبری مردان است. وقتی معانی و آداب تعریف شده مردان طوری است که زمینه را برای سلطه در روابط اجتماعی فراهم می‌کند و مردان هر کاری که دوست دارند، انجام می‌دهند؛ در نهایت امنیت اجتماعی را از زنان سلب می‌کند. مثلاً وولف مطرح می‌کند لوازم آرایش و مدهای خاص زنان تأثیر زیادی در تعیین نقش‌های زنان در ایجاد احساس بی‌کفایتی و ناامنی دارد. وولف معتقد است زنان در اینجا تنها اندیشه‌های سرمایه‌دارانه/ مصرف‌گرایانه مردان را اجرا می‌کنند (تری تریف و دیگران، ۱۳۸۳: ۱۷۵). همچنین در جوامع امروزی تلقی مردانه از زن حاکم گشته که در بسیاری از موارد، زنان را وا می‌دارد برای تحقق آن تلقی و ایفای نقش‌هایی که مردان در نظر دارند، زحمات بسیاری را تحمل نمایند تا مطابق استانداردهای جامعه مردان امروزی باشند. لذا در این نگرش، اگر چه از حقوق و حضور زن سخن رانده می‌شود؛ اما اینها حقوق و نقش‌هایی است که جامعه مردانه می‌پسندد و زنان در واقع به دنبال تحقق این خواست‌ها هستند. در مجموع این نگرش لایه‌های زیرین ناامنی در جامعه زنان را نشان می‌دهد. مصداق بارز این ادعا را می‌توان در تفاوت معنا و مفهوم «زیبایی» نزد مردان در گذر تاریخ و واکنش متناسب آن در جامعه زنان مشاهده کرد که پیوسته از تبعیت زنان نسبت به خواست مردان حکایت دارد. یکی از بارزترین نمونه‌های این پدیده در جامعه امروزی شیوع اختلالات تغذیه‌ای در زنان است. وولف معتقد است که این مسأله سیاسی است، چرا که حساسیت فرهنگی در مورد لاغری زنان نوعی حساسیت نسبت به اطاعت و فرمانبرداری زنان و نه زیبایی آنهاست. رژیم غذایی نیرومندترین مسکن سیاسی در تاریخ زنان است. یک جمعیت دیوانه ساکت به خوبی رام شدنی است. همچنین از نمونه‌های دیگر، شیوع جراحی‌های پلاستیکی در میان زنان می‌باشد که برای

1- Naomi Wolf

سازگاری با نقش و تصویر دلخواه مردان تن به جراحی‌هایی می‌دهند که از نظر پزشکی لازم نیست. وقتی که یک گروه به رغم وجود غذای کافی، گرسنگی می‌کشد و یا تن به جراحی‌هایی می‌دهد که هیچگونه ضرورت پزشکی ندارد نوعی خشونت ساختاری وجود دارد. بدین طریق زنان بوسیله نوعی خشونت ساختاری مستمر و پنهان که درونی شدن نقش‌های جنسی را تقویت می‌کند، در سر جای خود نگاه داشته می‌شوند» (همان منبع: ۱۷۶). همچنین نتایج تحقیق صورت گرفته تحت عنوان «میزان احساس امنیت شهروندان تبریزی» که توسط مرکز افکارسنجی دانشجویان در سال ۱۳۸۰ به اجرا درآمد بیانگر پایین بودن میزان احساس امنیت زنان نسبت به مردان است (ایسپا، ۱۳۸۰).

در هر حال تهدید حقوق انسانی زنان مانند خشونت و ضرب و شتم از یک طرف و تهدید هویت زنان مانند شی‌سازی و تنزل زنان از مقام انسانی از طرف دیگر نشان‌دهنده این نکته است که بررسی مسائل و مشکلات زنان از اهمیت زیادی برخوردار است.

۳-۱-۱- اهداف تحقیق

۳-۱-۱-۱- هدف کلی

هدف کلی این پژوهش تعیین نوع و شدت رابطه هویت‌های اجتماعی گوناگون (سنتی، مدرن و پست مدرن) با احساس امنیت اجتماعی زنان در شهر تبریز می‌باشد.

۳-۱-۱-۲- اهداف جزئی

اهداف جزئی این پژوهش عبارتند از:

- ۱) سنجش رابطه بین هویت سنتی و احساس امنیت اجتماعی زنان
- ۲) سنجش رابطه بین هویت مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان
- ۳) سنجش رابطه بین هویت پست مدرن و احساس امنیت اجتماعی زنان
- ۴) سنجش رابطه بین متغیرهای شناسا (سن، منطقه زندگی، وضعیت تأهل، و سطح تحصیلات)

و احساس امنیت اجتماعی زنان

۴-۱- سازماندهی پژوهش

بعد از این فصل که در آن کلیات موضوع طرح گردید. در فصل دوم با عنوان چارچوب نظری و پیشینه تحقیق، بررسی پایه‌های نظری و پیشینه پژوهشی موضوع در دستور کار قرار دارد. در فصل مزبور مفهوم امنیت، امنیت اجتماعی و انواع رهیافت‌های نظری امنیت اجتماعی (مانند رهیافت‌های دولت محور و رهیافت هویت محور) ارائه و تعاریف هویت و نظریه‌های هویت به مفهوم کلان و هویت اجتماعی توضیح داده شده است. همچنین در همین فصل پیشینه تجربی تحقیق بیان شده و نهایتاً متغیرهای مستقل، وابسته، مدل تحلیلی و فرضیه‌های تحقیق ارائه گردیده است.

اما فصل سوم مربوط به روش‌شناسی تحقیق است که در آن به تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق، جامعه و نمونه آماری، تعیین ابزار اندازه‌گیری و بررسی اعتبار و روایی و ... پرداخته می‌شود و در فصل چهارم به تجزیه و تحلیل یک متغیره، دو متغیره فرضیه‌های اصلی و فرعی گردآمده پرداخته می‌شود و نهایتاً فصل پنجم شامل نتیجه‌گیری و خلاصه‌ای از یافته‌های توصیفی، استنباطی و نظری و ارائه راهکارها و پیشنهادهاست.

A decorative scroll graphic with Persian text. The scroll is oriented horizontally and has a rolled-up appearance on the left and right sides. The text is centered on the scroll.

فصل دوم

چارچوب نظری و پیشینه تحقیق